

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre 3 „ — „
 Negyedévre 1 „ 50 „
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petsor 5 kr.
 Nyiltérben . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Főter 6. sz. a., horá a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
 Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:
 VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű perzek hirdetések és reclamatiók ide intézendők.

Előfizetési felhívás.

Lapunk ujévvel II-ik évfolyamát kezdi meg.

Megfeleltünk-e a folyó évben feladatunknak? Mi magunk és működésünk felett bírálatot nem mondunk.

A közönség részéről tapasztalt támogatás, s a magyar sajtó részéről nyilvánult elismerés bizonyíték a mellett, hogy kötelességünket teljesítettük.

Felölelünk s jövőre rovatokat nyitunk, a közigazgatási, igazság-adó-, tan-, ipar- és kereskedelem szóval mindazon ügyeknek, melyek közönségünket első sorban és közelről érdeklik. A hivatalos kinevezéseket, országgyűlési és esatateri tudósításokat rövid kivonatban hozni fogjuk; iparkodni fogunk, hogy tárczánk, és hirrovatunk érdekes olvasmányoka nyujtson olvasóinknak; közgazdasági rovatunk vezetésére pedig egy szakembert volt szerencsénk megnyerni; szóval olyan lapot szándékozunk adni, mely önálló legyen s ne éljen a fővárosi sajtó kegyelméből.

Jeles eredeti munkák által fogunk iparkodni becsünket fenntartani, s más lapokból mint eddig, ezután is csak oly közleményeket fogunk át venni, a melyek kiváló értékkel és fontossággal bírandanak.

A fővárosból és kolozsvárról rendes munkatársakat voltunk szerencsések megnyerni, a kik minden fontosabb mozzanatról értesíteni fognak, szóval iparkodni fogunk, hogy a provincián az elsőséget megnyerjük.

Czélünk felé sikeresen azonban csak úgy törhetünk, ha a t. közönség támogatásával találkozunk.

Oly feltétel, melynélkül nincs élet. --- Kérjük tehát e kegyet e támogatást.

FÜGGETLENSÉGÜNKET MINDEN IRÁNYBAN MEGŐRIZZÜK, ostarozni fogunk mindent a mi rossz, s mindent támogatunk a mi jó Privát érdekeket legyezni nem fogunk, mert CSAK ADDIG LESZ INDOKOLVA LÉTÜNK, A MIG FÜGGETLENEK MARADUNK

Kérjük tisztelt közönségünket, hogy lapunkat ezentul is támogatni, s ujévre az előfizetést megújítani méltóztassék.

„HALADÁS“ szerk.

LAPUNKRA ELŐFIZETHETNI:

Január — Márcziusra	1 frt. 50 kr.
Január — Juniusra	3 frt. — —
Január — Deczemberre	6 frt. — —

A kiállítás csinoságára, valamint a széküldés pontosságára nézve ezután is minden lehetőt meg fogunk tenni.

Az előfizetések mielőbbi beküldését annyival inkább kérjük, mert a lapunk iránt mindinkább mutatkozó pártolás miatt, megeshetik, hogy a később jelenkező előfizetések egy részét — csak hiányosan eléghethetők ki.

a kiadóhivatal

Iparosaink önmivéléséről.

Az iparos büszkén említi Linkoln nevét, ki a miveltség hatalmával uralkodokkal egyenlő polczra emelkedett, ki szellemi fenségével a szabad, a független, a hangyaszorgalmu és gazdag észak-amerikai államok kormánygyeplőjét ragadta kezéhez, s vezette bülsességgel.

Mi magyarok is örömlünk leljük benne, ha látjuk hogy a nemzet legmiveltébb osztálya által olvasott „Fővárosi lapok“ ügyes tárczairója: Cziriák Károly szabó, s egyik legkiválóbb szimüironk: Czepregi — asztalos. És ez koránt sem azt teszi hogy talán szépirodalmunk belletristicus valamint szimüirodalmunk oly alantas fokon állana, hogy avatatlan tollak, középszerű tehetségek is számot tesznek, csak irjanak. Nem! Hála istennek nem! Hanem igen is teszi azt, hogy e két iparos-ironk bir azon miveltséggel, mely szükséges, hogy a meg határozott formák között, oly tartalmu és lényegű műveket adjanak a közönségnek hogy azokban szellemi élvezetet, okulást leljen; mi viszont ama műveknek irodalmi becsét adja meg.

Valjon hol vette Linkoln azon

sokoldalú tudományt és bölcsességet, melyel oly mivelt állam vezetésénél mint Éjszak-Ámerika birni kell — ki favágó és szabó volt?

Valjon hol vették Cziriák és Czepregi azon miveltséget, hogy az irodalom szép formáiban, a tanult, a mivelt közönségnek szellemi élvezetet képesek nyujtani — kiknek egyike szabó, másika asztalos?

Az önmivélés utján szereztek meg e szép tulajdonokat! Az önmivélésnek kell potolni azt, mit talán alapjában megszerezni a sors tőlünk megtagadott, az önmivélésnek kell fejleszteni azon ismereteket, melyekkel birunk.

Mily érzés fogja el az oly iparos ifiut, ki midön mindezeket halja, szomoruan kell arra gondolnia, hogy az ő tudománya a betűken való baktatáson tul nem terjed? S még jó a ki ezt is bírja!

De ezen meg nyugodni nem lehet! Ime! Tordán van mintegy 300 iparos segéd. Mily könnyen segíthetnének ezek ama hiányok potlásán, melyek miveltségekben sötétségbe elvező lézagokként titonganak.

Alakítsanak „iparossegédek körét,“ hcl hasznos dolgok olvasása váltá-

ná fel a literek pazarló, s a bün örvényébe sodró szédítését. Lélek gyönyörködtető szorakozások váltanak fel a lelket eltompító dobozást Szineloadások, társas össze jövedelekek, a kellemes mullatság mellett, ügyességöket gyarapítaná ifiainknak.

Akadnának egy és más szakmában a miveltség magasbb fokánálló lelkes hazafiak, kik népszerű felolvasásokkal emelnék ez egyesülés értékét, s adnának egy egy lökést az önmivélés utján felfelé törekvő igyekezet kerekeinek.

Rajta ifjak! Előre a Linkoln által nyitot ösvényen!

Plevna mellett — még ez is.

Budapesten a esősélek forrong. Mult vasárnap a „népgyűlés“ szinte égésszel végződött, már az ablakok esörömpöltek: a tulajdonjog a lánczhydron meg volt sértve, csak az hiányzott, hogy a piszkos petroleumosok lángat adjanak az eresznek.

S ez a Herman és Verhovai népet Ez a esősélek népgyűlés logikai eredménye.

Valóban nyomorult emberek! Két földön futó, egy Verhovay és egy Herman; Két félbolond, a kiket observatio alá kellene helyezni, a

kiknek semmi veszteni valójuk, mert még az sem az övék a mi a hátukon van, ez a két ember vallja a népet magának s hivatkoznak Magyarországra, hogy az övék; mint a Lipotmezei lakház örültjei a kik királyok, herczegek milliomosok, vagy legalább azzal bitegetik megukat.

Mi a vidéken előre sejtettük az eredményt. Tudtuk, hogy scandal lesz Budapestent! És meg volt.

A miniszterelnököt piszok népség rohanta meg, „fegyvert kiáltott!“ s követelte, hogy fogadja el őt!

Az a „szabadságért“ lángoló esősélek; az a szett—vett tömeg, a melyből még 100 sem élvez tisztos polgári jogokat, a melynek két vezetője: egy Verhovai és egy Herman sem szavazó polgár; ezek támadták meg a miniszterelnök szabadságát s követelték, hogy fegyverre szólítsa a hazát.

Addig a mig alkotmányos kormányt tisztelünk mely a házban óriási többséggel rendelkezik.

Addig, a mig a kormányunkat kipróbált hazafiak örzik és kipróbált hazafiak védik hazánk integritását, a mig állam férfaink vannak, kiket a bizalom környez és bölcsességük megnyugtatja a kedélyt, addig hogy Verhovay és Herman-féle földön futó trupp által vezetésük magunkat oly nyomorult dolog, mely Európa előtt megbélyegzi az országot.

Ki rokonszenvez jobban a törökkel mint mi? Kinek okozott nagyobb fájdalmat a legutóbbi esemény, mint nekünk? Ki félti jobban azon ország integritását mint mi? Ki hullat forróbb könyveket a sebesült török harcászata felett mint mi?

De még sem mondjuk: Csöcselék erédj elegendjél belé, csinálj zavart, kuszálj össze a visszonyokat, bonyolíts össze mindent a míg a hurok nyakad körül szoruland meg! Alkotmányunk van; parlamentünk, állam — férfiak; buzgok, hazafiak — addig a csöcseléknek hátra!

Ketté vágnám ez ügyet.

Verhovainak és Hermannak, ennek a két agitatornak passzust nyomnék a markába s mondanám: Eredjtek s velök menyen mindenki a ki akar!

Egy sem akadna e vállalatra!

De, hogy a miniszterelnök palotáját és szabadságát megrohanják, hogy ablakait betörjék, arra a csöcselék karja elég erős és elég silány félénk hátrálni a kapus előtt is, mert a bőrét felti. —

Mi megvetjük s elítéljük az erőszak ezen nyilvánulását. (—)

Ozman pasa.

A török nemzet hőse elhunyt tegnap Fratesiben. Meghalt a halhatatlan! Szabad nagy lelke nem birt tovább elakni abban a testben, mely az orosz éar rabszámba került; elköltözött belőle, ott hagyta.

Jobb volt az így, szebb volt az így!...

A hős küzd emberfeletti erővel, elbukik, de az eszme diadalt ülend...

A nibelungi legandának kell, hogy ez — legyen vege.

A lélek otthagya porhüvelyét, s millió és millió részre válva, s mégis mindenütt egészben maradván, elszállt mesze messze, a sivatag pusztákra, kelet tündéregyeinek igéző színhelyeire, a kupolás város karesu minarettjeibe, hol a hívők ajkán imádság fakad Allahhoz, hogy nevelje szívükben világot elborító lánggá a honszerelmet...

S Allah meghalgatja az imádkozókat: modja van hozzá: az ott lebegő lelket felosztja közöttük, úgy hogy mindeniknek egy rész, s mégis egy egész jut: s világot elborító lánggá növekszik tőle a honszeretet...

S az Ozman hősi lelke száll száll odább egyre... viszi a felhőknek vilámlantheres szárnya keletről nyugotra, a három bére hónapja hol a testvér zoko-

gása hallik... Felhő, a mely hozza, magyar nép könyétől növekedett nagygyá.

S egyszerre fölszárad mint villám-ütésre minden arcon a köny, egyszerre föl villan minden szemben a tűz s egyszerre rengeti a mozduló földet óriás menydörgés:

Fegyverre! Fegyverre!

S Budapestről messze az egész országban lázasan hömpölyög a merész orkánú dagadó kiáltás:

Ozman pasa lelke itt van immár köztünk!

Mikszáth Kálmán.

A csatatérről.

Cattaro, dec. 16, Biztos hír szerint az antivárii török őrség, — mely a montenegrói fejedelemmel nem akar közvetlen tárgyalásokba ereszkedni, — hajlandó a nevezett helyet Ausztria-Magyarországnak átadni.

Konstantinápoly, dec. 16. Ma végbement a Kurban-Bairamünnepe szertartása, a melyen az egész polgár őrség jelen volt. Mehemed-Ali ideérkezett. Szófiából érkezett táviratok mi ujjat sem jelentenek. Ozman pasa esőtörtökön egy táviratot intézett családjához, a melyben azt állítja, hogy az élelmi szerek Plevnában már egészen elfogytak volt, a mikor ő áttörését megkísérelé s konstátja, hogy a cár és nagyherceg őt kiváló udvariasság által ünnetik ki. A török lapok ma már nem szólnak oly harcias hangon mint eddig.

A választások előtt.

A „Haladás“ egyik közelebbi számában láttunk némi figyelmeztetést; — a főmeltóságú m. kir. belügyminiszterium a küszöbön álló választások végrehajtása érdekében tett előleges intézkedésben szintén figyelmessé tette a törvényhatóságokat az iránt mire figyeljenek a választási jog gyakorlatánál.

Nagyon helyesen! mert sok ember élvezi a választási jogot, de nem mindenik egyforma komolysággal gondolkodik annak nagy horderejű fontosságáról.

Nem lesz azért tán felesleges, és ez időben épen helyén levőnek találok rövidben részletezni hogy a magyar alkotmányos fogalmak szerént:

a) mi a törvényhatósági bizottság, és mi joga, és teendője?

b) az állam iránti kötelezéseit, s saját hatás körében tett intézkedéseit miképpen érvényesítheti?

A törvényhatósági bizottság az 1848. évig csak a nemesi osztály által élvezett polgári jogoknak vallás, és nemzeti

külömbőség nélkül minden honpolgárra lett átruházása után a vagyoni; a szellemi erő; a kisebb birtok, sőt a telyesen birtoktalanoknak és ama régebben, csak a kiváltságosok gyűlése helyébe lépett olyan képviselő testület, mely mint amaz előbbeni is joggal bír, és hivatva van első helyen hogy: őre, és véd-bástyája legyen az alkotmánynak; a törvénynek; a törvény és szabályrendeletek végre hajtásának — a második helyen és épen olyan fontossággal: az önkormányzati széles jogkörben helyhatósági szabályzattal gondoskodni; a személy, — és vagyonbiztonsága; a szellemi, vallás-erkölcsi és anyagi felvirágzása felett azon törvényhatóságnak, melyet az képvisel. — A harmadik ama két elsőhez hasonló fontos hivatás pedig azon választási jog gyakorlata, mely által ugy szolva életet, végrehajtást kell adni, szóval érvényesíteni, az előbb jelzett hivatások telyesítése érdekében tett intézkedéseit.

A teendőkre nézve pedig: én tekintettel a jelen sebes fejlődési viszonyokra; tekintettel a nemcsak környező, de szinte elhordozhatlan súlyal reánk nehezülő állami, és élet szükségekre tekintettel azon desperált állapotra, mely sok helyen észlelhető, s melyet egy elő állható politikai hullám igen könnyen mint a kommunizmus eszközeit, tényezőit veheti fel. — azon meggyőződésben vagyok hogy: parlamentaris rendszerünkben europai, és jelen társadalmi viszonyaink között törvényhatósági bizottságainknak csak igen keveset kell mint a törvény véd-bástyáinak azon szerepben működni; de annál nagyobb figyelmet, és több időt fordítani, s telyes-odaadásal a tagos önkormányzati-jog körében oda működni, hogy: fejlesztessék a szellem; tisztítsák a vallás-erkölcsi érzés (mert ez alaptétele sine qua nonja minden polgári, és állami élet fejlődésének, biztonságának.) fejlesztessék a törvényhatóságokban: a mű- és gazda-ipar kereskedés; legyen minden községnek a szám, és szellemi erőnek megfelelő iskolája, abban helyes oktatás, nemcsak a rendes tankötelesek, hanem az ismétlők, sőt a felnőttek részére is; legyen saját majorság-pénztára, magtára, iskolai alapja szegényápolási alapja, gyümölcs, és faiskolája, tüzoltó eszközei sat. sat.

Az így, s szeréntem csak így helyesen felfogott alkotmányos önkormányzati jogkörében a bizottsági közgyűlések által hozott határozatoknak életet adó azokat végrehajtó közegeket előállítani, illetőleg észszerűen megválasztani egyenlő fontos, mint magának a joggal bírni,

sőt ezt helyesen nem használni épen káros is. —

A törvényhatóság képviselő bizottsága tehát nem csak polgári jogot gyakorol a választáskor, de olyan polgári erkölcsi kötelességet telyesít, melyet mielőtt tenne kétszer meg kell gondolnia miképpen telyesíti azt, mert e tekintetben az én hitem az, hogy a törvényhatósági bizottsággal egyetemleg, s a végre hajtás tekintetében egyedül csak a közigazgatási tisztikar van hivatva — mindazon közérdekű intézményeket felvirágoztatni, melyeket a tágos önkormányzati jogkörben a teendők helyes felfogása mellett, és tekintve a nagyon és felnőtt szükségét gyorsan, és erélyesen kell tenni. Azert lekiismeretes választást kérünk.

Budapesti levelek.

IV.

Deczember, 9-én 1877.

(Vége.)

— Második felolvasó dr. Tély Iván egyet. t. volt, ki érdekes impromptu-je-t olvasta fel. Tély e felolvasásra az egyetemi tanárok által kéretett fel azon vitas kérdés folytán, hogy vajjon a régi görögök ismerték-e a tengeri betegséget? E kérdés eldöntésére Tély az ülesen Platóból, Aristotelesből és Sophoclesből vett idézetek által kimutatta, hogy a tengeri betegséget a régi görögök nagyon is ismerték. E kérdést, mely a tanárok között Eranosan merült fel, nagyon kimerítően tárgyalta Tély. Vegül Peos Vilmos tanár „Aeschylus és Sophocles tropusainak rendszeres tárgyalását, különös tekintettel az arány tropusokra“ című értekezését olvasta fel. Miután néhány érdekes vonással ismertette az arány tropusok állását Aeschylus és Sophocles tropusainak összehasonlítására. A két kötet Aeschylus a perza háborút, Sophocles a Pericleset tropusaiba igen szépen adja vissza azon kort, melyben az események szerepeltek. Az individuumot Aeschylus jobban kiemeli. Sophoclesnél csak egy képet találunk a vallás és mythologiából, mg Aeschylusnál 27-et kapunk és ez ama kor vallásos érzelmeire mutat.

Sophoclesnél lótenyésztés, vadászat, kertészet egyáltalában azon szerepek jadszodtak, melyek a beke jölletere irányulnak, addig a másikonál a háboru es állami élet uralkodtak. Oly képet is kaptunk a két költőnek a hajózásból és természetből merített tanulmányról, melyek Athenae hatalmas tengeri életéről tesznek tanubizonyosságot, máséstről azon vonza-

TÁRCSA

A nők hivatásáról.

(Felolvasás.)

(Folytatás.)

Mint hogy e kapu bezárult előttünk térjünk más templom felé mely mindnyájunk számára nyitva áll, — lépünk a természet templomába, s lássuk, hogy a nagy természet végtelen bölcsesége mi czéira teremté a nőt és mily hivatást szabott eléje?

Hogy pedig e nagy kérdést alaposabban tárgyalhassuk kissé hosszadalmasnak s pár perczre — meglehet unalmasnak kell lenünk.

A munkafelosztás előnye i meretelek mindnyájunk előtt. A természet maga is, hogy a szerves világot magasabb fejlődésre emelje — ezen elvet követi. A legelső önálló ősegyén egy egyszerű gömböskü sejtéből állott mely minden működésnek teljesítője volt, később fejlődtek a mindinkább összetett szervek és ennek megfelelő arányban növekedett a cselekvési képesség. — A szaporodás egyszerű megosztás vagy csírázás által történ, minek következménye volt a szülő és szülöttje — vagy helyesebben szól-

va: a törzs és ága közti teljes hasonlóság; így az utódnak fejlődése csak kedvező külsőkörülményektől függhetett. A természet ezzel meg nem elégedve minden faj egyedre megosztott két nemű egyedre s felruházta a hímeket szervesel, megteremtésel, — s átadta a nőneműnek a főtartás és gyarapítás munkáját.

Mialatt a két nem így elkülönített, a környezetről ható ingerek befogására kézdődtek ama föltöttebb érzékeny szervek: „az idegek“; ezeknek magasabb fokú fejlettsége hozta létre az érzék szerveit, melyek a külről kapott benyomásokat közlik a központtal vagyis agyvelővel. Az így szerzett tapasztalatokat, vagy más szóval: azon változásokat melyeken a szülő agyveleje az érzékek behatása folytán átment, — részben örökölhették utódaikra is.

A tapasztalatok ily nemű átruházásában a természet nem állapodott meg, hanem a közlési tehetőség kifejlődésében adott egy eszközt, mely által ezen agylenyomatok szervi érintkezés nélkül is létrejöhetnek, s ez által lehetővé tette a nevelést. A legelső közlés kétségen kívül a példaadás volt; ebből fejlődött fokról fokra a jel-és hangbeszéd. Hogy ezen nevelési képesség tovább haladjon

az anyát bizta meg az utodok táplálásával es gondozásával s így elhinté csiráját a családi életnek.

A két nem között ezután mindinkább nyilvánulni kezdett a „kiválogatás“ részint viarokadások által midőn erős b-bek, kitaróbbak és tapasztaltabbak mint gyözők kiválogtak, — részint oly módon hogy a kölcsönös vonzódást a szép alak, szín és hang dönté el. Így született meg a szépneg fogalma s így készíté elő a művészeteknek utját a szépsézetű érzék.

Az állatoknál a kérék majdnem mindig a hímek, a kiválogtak és választók a nők. Ezen utóbbinak itélete határozza meg az érdem jutalmát s annak értekesítését a jövő nemzedékben.

Hogy milyen meszszeható jelentőségű lehetett ezen folyamat az állatvilág további fejlődésére mindenki előtt világos ezt nevezzük a „nemi kiválogatás“, s nemesebb alakjában — az emberre alkalmazva: „szerelemi választásnak“.

Itt lett a nő egyenjogú társa a férfinak s meglehet néha csarnoka is, ezzel karöltve haladt a népek fejlődésében a két nem közötti hivatás nagyobbmértvű elválása, s egyuttal a nőnek fokozódott a kölcsönös verseny, annál tisztábban

latható lett, hogy a férfi férfiaságában nem áll magasabban a nőnél, valamint ez nem mulja felül amaz nőességében.

Láttuk, hogy míg az állatok nagy részénél a hímek a választottak és így a csinosabbak és kitünőbbek; az embernél megfordult a viszony, mert az okosabb, bátrabb és erősebb nagyobb választási hatalommal élhetven, valószínűleg sok súlyt is fektetett a külsőre.

Az embernél tehát — megfordítva mint az állatnál — a nő lett külső jelenségeben képviselője a szépneg. A fokozódó miveltseg folytán ezen választás a nő részéről is gyakorlatba vetetett. Mennél inkább megszokta — ugyanis — a kereses gondját a férfinak átengedni, annál végzetettejesebbe válhattak a meggondolatlan és könnyelmű egybekeles következményei: tartózkodóbb lett azert és szemérmesebb, — választásánál kevesebb súlyt fektetett a külsőre, de annál többet a jellemre és tehetségre. Ezen kis veszély vágyakodóbbá és kevesbé válogatóssá tevő a ferfit is a választott látszólag a nő volt s mégis ezen választást ő vezette és azt tartóssá is tenni ő igyekeseti.

(folytatás köv.)

lomról, melyet viseltetek a természet iránt. Azt tapasztaljuk továbbá, hogy a synecdoche és metonymia Sophoclesnél, az arány tropusok Aeschylusnál fordulnak elő, tehát a reflexio Sophoclesnél aphantasia Aeschylusnál túlerős és ebből következettük s úgy van, hogy Sophocles nagyobb tragicus volt, míg Aeschylus a világ legplastikusabb tragicusa, mert a képek oly különböző részekből vannak alkotva, hogy azok a költészet polychromiájaként tűnnek fel. Tehát a polychromia majdnem eltűnik Sophoclesnél és általában a plasticus szellemje a szobrászatban valamint az építészetben minél inkább fejlődés képebb, annál inkább elenyészőbb az a költészetben. Ezek után az érdekes üllés véget ért.

A színészi congressus nagy érdekességgel folyt le. A fővárosban a congressusra össze gyülekezett színész urak, kik ötven, hatvan, sőt százan igen nagy csoportokat mutatnak, — mert most mindent borotvált arcok tűnnek szemünk elé. Bár merre menjünk vendéglő, színházba vagy akár melyik nagyobb utcákba látjuk a Hamletet, Leareket, Brankovicsok, Bánkbanok ábrázolót; amott ni egyik mily büszkén telemelt fővel halad elé, mintha épen Peturt ábrázolná. Dolgaink vannak hiában a nemzeti színűgy emelése érdekében. Bár mesziről jöttünk de segíteni kell bajainkon. Igazgató, kedélyes apa, intrinicus komicus, hős e napokon kezét fogják, s rvas eollaga. Titulájak egymást, terveznek, főznek — buzgalommal — döntik sorsukat az az eldöntöttek jól es rosszul.

Barabás Miklós 50 éves jubileumáról külön cikket hozunk.

Haradi d. g.

Közig. bizottságunk ülése.

(december 12-én)

(Vége.)

Az alispán Miksa Elek jelentését megének állapotáról közölni fogjuk.

Pogocsán Jósif befizeti a 20 ftr kincstári átalányt; Nikoraj Nicolaj, Szabó Ferencz, Oara Todor közös hadseregtől, elboesáttattak. Birlea Dávid a 20 ftr kincstári átalányt kifizeti; Udvarhelyi Jánosnak a hadseregtől elboesáttatása veleményeztetik. Az árvaszék pénztára rendben találattott. Demeter Zsigmond Almási János szbíró elleni ügyében miniszter felvilágosítatik, hogy nem Veres, hanem Tarsaly vizsgáló bíró mondott le. Csiribe Vasilja kiveteles nősülési engedélyt nyer. Özv. Székely István fia hadseregtől elboesáttatása ügyében elutasítatik.

Bartha Gergely tiszügyész előadása folytán Tordai Szentkirályi Sándor és Pásztor Sándor személyes bántalmazási ügyben alispáni határozat helyben hagyatik. Vésza Mária folyamodása becsületbiztonsági ügyben elutasítatik; Boza Nikolaj és tarsi folyamodása mezei rendőrségi ügyben szintén; Hersch Mózes, Foszió László elleni személyes bántalmazási ügybeni folyamodása elvetetett. Otto Stefan és Klian Vasznia közötti ügyben III-od fokú ítélet helyben hagyatik. Pnyik Demeter Páncza Simion közötti ügyben folyamodás elvetetett. Tavisi Boldizsár és Horváth Mihály szemináriai lakosok közötti ügyben a 3 hónap fogság 8 napra járja hatatik le. Fülöp Mihály Derebán Todor elleni ügybeni folyamodása elvenerik. Deák Sándor elleni ügyben Jakab Sándor kihagyatván vizsgáló bizottság utasított jelentése beadására. Az alispáni penzkezelés megvizsgálására kiküldött bizottság jelentését beadja. A penzkezelés helyesnek találattott. Bágyon és Gál Miklós közötti mezei legeltetési ügyben kiegészítő rendeltetik el. Magyar György és tarsi mezei rendőrségi ügyben határozat helyben hagyatik. Paget Jánosnak a felső podsági koresma arányosítási ügyben az írómányok felterjesztése elha-

tározattott. Gr. Thoroczky Miklós és Csora Nikulaj és tarsi elleni ügyben kiegészítő rendeltetik.

Véltis Ödön árvaszéki elnök jelentést tesz november hóról, a gyámoltak és gondnokoltak számáról, vagyonáról és az árvaszék működéséről. Tudomásul vétetett. Az árvai pénzeknek a községek általi kezeléséről szóló belügyminiszteri rendelet netaláni alkalmaztatásáig irattára tétetett. A tordamegye, felső kerületéhez tartozott községek árvai ügyekben Maros-Torda, Nagy Imre jelentésének másolatával az ügyek mikénti állásáról értesíteni határozattott.

Fellner Iván adófelügyelő jelentést tesz az adóügy állásáról és a felhajtásról és a felhajtás érdekében tett intézkedéseiről. gr. Bethlen Kámillonak 109 ftr 28 kr adóelengedés határozattott; br. Kemény Domokosnak 28 f. 78 kr; M.-Datós községének 129 f. 55 1/2 kr. adója töröltetik. — Bonta Juon 75 f. 30 kr. adójáért az ingatlanok elárverezése rendeltetik el. Hodosi János lupsai körjegyző felfolyamodása elvetetve a 129 ftr. kincstári kiadást az adó tabellák készítésért folyamodó 2/3-ad s a község 1/3-ad részben fizeti. Bölönyi Kálmán háza Tordán 161 f. 37 kr. adóhátralékért bérbeadatni határozattott.

Bod Elek megyei főorvos jelentése az egészségügyről — kielégítő állapotokat tüntet fel.

Andrássy Nándor kir. mérnök jelentése az államutak állapotáról tudomásul vétetett.

Tanfűgyelőnek referációjáról mult számban emlékeztünk meg.

Csek me Bela kir. ügyész jelentést tesz a börtönökről, foglyok számáról, tartási költségekről s egy általában a börtönügyi állapotokról. Tudomásul vétetik azon jelentése is, mely november havában megvizsgált külső járásbírók börtönei állapotáról szól. Demeter Zsigmond bűnügyének gyors lejárattását megsürgette. — Jelenti hogy a törvényszék pöcze gödrei kitakarítottak.

A posta felügyelő jelenti, hogy jelenteni valója nincs.

(=)

H i r e k.

— A királyné f. hó 28 án elhagyta Gödöllőt s a tronörökös kíséretében Bécsen át Angliába utazik.

— A kik fizetési kötelezettségeket lapunkkal szemben nem teljesítettek, telyjes tisztelettel kéret nek fel, hogy azt lehetőleg mielőbb teljesíteni méltóztassanak; mert a jövő évre semmi nemü hátralékot átvinni — a könnyebb és rendezes kezelés szempontjából nem akarunk.

— Éhséggel szekták bevenni a várat így hallotta ezt a matyó, s Buda ostromakor a vár alá feküdt s nem evet négy napig. Mikor az a szemlétre hozták s kérdék mi baja volt: egész indigálatodva felelt: Ha, mi bajom volt? A várat ostromoltam.

— Új állami tanintézetet nyert Torda. Az új-tordai város résznek a vallás és közoktatási kormány állami elemi népiskolát engedélyezett, mely intézetet előlegesen három tanerő lesz alkalmazva. Ezen iskola már e tanévben nyitatták meg. Egy év alatt a város három állami intézetet, egy polgári fiu, egy polgári leány és egy elemi iskolát nyert, oly bőkezűség jelen viszonyunk között — a mely miatt a város le van köteleve, e háliját e miatt nem képes kifejezni. Már a jövő tanévvel mind három intézet működésben lesz.

— Egészek vették. Kövenden az utóbbi napokban. A mint mondják két-tő gyujtas. A vizsgoló bíró ki is szállott a helyszínre s befoglaltakat eszközölt. Farsa egy népo khor e községnek, annyira szereti a tüzet, hogy saját vagyonát sem felti tőle.

— Rác Samson toroczki szolgabíró ügyében, amint mult számunkban említettük, a tordai kir. törvényszék ártatlansági bizonyítvány kiadását rendeltette el, illetőleg vádlottat ártatlannak mondotta ki. Ezen végzést a kir. tábla is helyben hagyta s az ártatlansági bizonyítvány részére kiadatott. És itt szót kell emelnünk a felmentett egyén érdekében. Holnapután a megyei választás megeseik. Rác Sámson tekinteten kívül hagyni nem lehet, nem szabad. Pontos és lelkiismeretes tisztviselőnek ismertük, s eljárásával a központ mindig meg volt elégedve. Ajánljuk az illető ügyét az illetékesek figyelmébe.

— A megyei választás megyénkben, mint a kolozsvári lapokból értesülünk, holnap veszi kezdetét. Tisztujtásunk meg lesz két-három nap alatt. A midőn ezt constatáljuk, felhívjuk az alispáni hivatalt, hogy a megyét érdeklő dolgokkal ne fússon Kolosvárra, mert lapunk, a mely a megyében 500 példányban jelenik meg, képebb a közdolgozatok itt terjeszteni, mint a kolozsvári lapok, melyek összesen itt megyénkben alig forognak 27 példányban. Vagy ha már Torda-Aranyosmegyére nézve is Kolozsvár a központ, legalább lapunk ne kerültesse ki, mert ez mintegy mellőzést jelent lapunknak. Más helytt a megyei lapot a közgazgatás és törvénykezés mindenféle hirdetésekkel látja el: nálunk Piripocsra mennek még oly ügyekkel is, a melyek tisztán megyénknek szolanak. Több figyelmet követelünk!

— Torda-aranyosmegye tanítótestületének alapszabályait a vallás és közoktatási miniszterium leküldötte oly felhívással, hogy azon testület egy pár kiigazítást tegyen. Az alapszabályok kiigazítva rövid idő alatt újolag felterjeszettek.

— Egy anya meggyújtá fia házát Várfalván és az le is égett. Az eset ugy történt, hogy az anya össze veszett fiával s bosszujában úszköt dobott annak házára, mely földig égett. A jó anya elfogatott s most várja az igazság kiszolgáltatását.

— A budapesti népgyűlés nagyon meggondolatlan utezai botránnyá fejlődött. A lovardában mintegy 6000-nyi népgyűlt egybe, a mely át ment a lánchidon Budára, hidpénzt nem fizetett, a miniszter elnök palotájához tudult, követelte beboesáttatását, de a miniszter elnök ki nyilvántotta, hogy 25 tagnál nagyobb számú küldöttséget nem fogad el, a kapun még is be tudtak, ajtot ablakot törtek be, követelték a miniszter elnök lemondását, ki családjával épen születés napját ünnepelte. A rendőrség ekkor közbe lépett, lovas drabantok eloszlatták a népet. Ezután a nép átment Pestre, a szabadelvű kör helyisége előtt Verhovay és Hermann Otto gyujtó beszédeket tartottak. Három század gyalogság is ki rukkolt a rend helyre állítására, ezek közbelépésere azonban már nem volt szükség.

— A budapesti botránnyok nálunk nagy ingerültséget okoztak. Minden ember elittéli a nyomorultak fészkelődéseit s a miniszter elnökön elkövetett szemtelenséget. Követelnünk kellene a példás megtorlást. Egy Verhovay és Hermann, család, gyermek, vagyon, tüzhely nélkül, bujtogathatnak s a csöseslék, mely botránnyokat keres és hajhász támogatja őket; ezt nem fogja azonban tenni az, a ki szereti hazáját, a ki higgadtan gondolkodik, a kinek van mit feltenie. Eltéljük a társadalom e féklyés kinövéseit, az ál-szabadság ezen erőszakos prophetáit és velünk elitteli minden józan ember.

— Torda városunk holnap és azután zajos lesz. Sok vendégünk érkezik, tarka szeg, minden kasztból, ha ilyen létezik. Lesz legalább egy kis zajos, kores világnak — választás-sal, s ez igen jól fog, mert különben szinte megpeshedünk.

— A tűzoltó-egylet mint értesülünk holnap a kaszinó-teremben zeneestélyt rendez. A programm érdekes. Semmi kétség, hogy sikerülni fog. Ajánljuk az estélyt figyelmébe közönségünknek. Szinte elfelejtettük mondani, hogy ezen estély aféle fillérestély forma lesz, kis tánczezal a végén.

CSARNOK

A társadalmi alkalmazkodás és a siker eszközei.

Dr. Matheus, Smiles és mások után.

EDELENY.

(Folytatás.)

A restség, egyéneket s társadalmakat egyiránt elkoresosit. A lomha nem hagyott s nem is hagy maga után nyomot, e világon. Egy lomha sem hágott még fel a hegyre, sem a kikerülhető akadályt le nem küzdhetette.

— A tétlenség — írja egy jeles író — a test s lélek mérge, a semmirekellőség dajkája, minden bün anyja, a hét halálos bün egyike, az ördög párnája, vánkossa, s kedvencz pamlaga. Szellemi lomhaság még a testnél is kártékonyabb. A heverő éles elme betegség, lelki rozsdá, veszélyes járvány, pokol egy magában. Azt bátran kimerem mondani, hogy bár mily állásu; de lomha férfi vagy nő, legyenek bár mégegyszer oly gazdagok, előkelő családból, szerencsések, úszszanak bár elegendő bőségben, mindenben mire a szív áhítózik, mind addig mig télenek, nem tehetnek szert valódi gyönyörre, sem testileg, sem szellemileg nem érezhetik jól magukat, hanem folyvást unatkoznak, betegeskednek bosszuskodnak, kedvetlenkednek, siránkoznak, sohajtognak, tételődnek, gyanakodnak, összeütközésbe jönnek a világgal s minden tárgyal; óhajtanak elmerülni, vagy meghalni, vagy pedig hóltmi balgatag rögeszmének adják át magukat.

Jógon mondják, hogy lehaságukat árulják el azok, kik szerstnének ugyan valamihez jutni; de restelik az azzal járó törődést; mig másfelől a gyakorlati erő titka annak beismerésében áll, hogy minden becses dolog, csak a maga illő árán szereshető meg. Még a szorakozásra szánt időt is, csak egy élvezhetjük igazán, ha ahöz törődés utján juthatunk.

Az életbe ép ugy beleunhat a télen gazdag, mint a korhely szegény, a kinek nincs mit, vagy a ki nem akar semmit dolgozni. Franciaország egyik várossának börtönében már nyolczadizben ült fogva egy 40 éves érzélgő kolodus; jobb karjára ezen szavak voltak tüvel bekarcolva „Multam megeseit. Jelenem gyötör, jövőm borzaszt.“ Ezt választhatják jelszavakul a télenek is.

A szakadatlan foglalkozás ugy a test mint a szellem épségére nézve nagyon előnyös. Mig a tunya ember számba sem véve núzza keresztül életét, s nemesebb lénye ha nem halt is meg erkölcsileg s szellemileg; de csakugyan a legmélyebb álomba merült el, addig az erélyes ember a befolyása körében eső egyénekre nézve tevékenység, s áidás forrásává lesz. Még a legesekelyebb bibelődés is többet ér a tétlenségnél. Schiller több ízben emlité, hogy nagy előny az valakire, ha naponként valami olyan foglalkozásban forgolódik, mi neki feszített figyelmet igényel. Deák Ferencz sok oldalúságának egyik bizonyossága volt az, hogy kezének képességét és ügyességét is kifejtette. Igen ügyes műfaragó volt. Ha a szellemi munkában kifáradt, testi munkát keresett. Kossuth Lajos nagybáznakfia, most midőn egy hosszú tevékeny élet eléggé kifárasztatá már, — nem tudván télenül ülni, — a növénytan tanulmányozásának adta magát. Kossuth 1848-ik tevékenységéről egy szemtanu a következőket írja: „az audienciák késő ójjig is tartottak, s elfterme nem ritkán éjféli kor is éppen ugy vala telve, mint dél-élt; ugyanynira, hogy bámulni kellett.“

(Folyt. köv.)

H I R D E T É S E K.

H I R D E T M É N Y.

Torda-Aranyosmegye Toroczkói járásban a Toroczkói uradalom kiváltságos birtokosainak Toroczkó, Toroczkó-Szt.-György, Bedeló, Gyertyános, Borév, Vidaly, Lunka, Alsó Podsága, Felső Podsága, Alsó Szolesva és Felső Szolesva községekkel egyesített korcsmárlási joga községenként 1878 Jánár 1-én kezdőleg két egymás után következő évekre összesen 14151 frt. kikiáltási ár mellett, melynek 10 % bánat pénzül letéendő **1877 Deczember 23-án d. e. 9 órakor** Toroczkon a szolgabírói irodán nyílt árverezés útján bérbe fog adatni, holis az árverezési feltételek a hivatalos órák alatt bármikor is meg tekinthetők. —

Toroczkó 1877 Deczemberker 14-én.

Tarsoly Gábor s. k.
h. szolgabíró

Europa Száloda

GYULA-FEHÉRVÁRT.

Utezai Szobák 50 krtól 1 forintig. Udvari Szobák 30 krtól 40 krig.

Ujjonnan bérendezve, legnagyobb tisztaság és pontos szolgálat.

Társaskocsi be és ki a Vasúthoz a 20 kr. és 25 kilo podgyász szabadon.

Zalathna Abrudbánya Szász-Sebes és Nagy-Szebeni postakocsi indulási és megérkezési helye 1878 Január 1-től az **EUROPA SZÁLÓDA.**

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkorban szenvedőknek
Legujabban feltalált gyógymód
Számítalan hálaíratot mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas
Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbéli megkeresésre is.

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

SYLVIUS BOAS urnak az **Auxilium orientis** feltalálója
Specialista idegbajokban
Berlin Friedrichstrasse 22, I.

(15-73 102)

Sömmerda febr. 7-én 1876.

Igen tisztelt Uram! Ezennel hűdök egy értesítési illetőleg leírását egybetegségnek, melynek én is örövendeni fog. Erzsébet leányunk karácsony óta testileg és szellemileg annyira helyre állott, hogy sokszor magunk is azt kérdezzük, hogy vajon ugyanő-e az? A köhögési időszak sem hatott javulási állapotára. Nagyon örövendénk ha a délutáni órákban aludna, de nem tudjuk arra bírni, adná az ég, hogy e javulás tartós volna mit azonban már most akarunk meghálálni, mert meggyógyok győződve, hogy ezt csak az ön kitűnő szere által értük elő Fogadjon köszönetünket gondoskodásáért gyermekünk irányában.

Az üvegeket ismét felhasználtuk, miután most utasítása szerint 4 kanállal adtuk neki naponként s ezennel kérem sziveskedjék utolag az **Auxilium orientis**ből küldeni

teljes tisztelettel Rothmaier lelkész.

VOLZ és TÁRSA könyvkereskedésében Tordán, kaphatók a következő általános kedvelt naptárak az 1878-ik évre.

Az általános Közkeveltségű közhasznu Erdélyi képes Naptár ára	30 kr.
Magyar Polgár Nagy Naptára tisztiezim tárral	60 "
A Magyar nép	30 "
Közhasznu és közszélu N.-Enyedi Naptár	28 "
Istvánbácsi Naptár	50 "
Protestáns új képes Naptár	50 "
Falusi Gazda Naptára	80 "
Lidércz	60 "
Honvéd	60 "
Népszászó Naptár	40 "
Nemzeti nagy képes Naptár	1 frt. —
Iparos Naptár	50 "
Deák Ferencz Naptár	50 "
Eötvös Naptár néptanítók számára	60 "
Neveünk Naptár	40 "
Határidő Naptár, mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára	1 frt. 20 "
Íródi Naptár, mindennemű hivatalok, íródiak, pénzintézetek, egyletek számára	30 "
Tárca Naptár a művelt világ részére	20 "
Ugyanaz érez vagymás diszkötetű téblával	40 "

Kaphatók még a következő tankönyvek Népiskolák számára:

Magyar ABC és elemi olvasókönyv Gönczi Páltól	ára 14 kr.
Vezérkönyv ehhez	18 "
Fali Táblák Göntzi Páltól	2 f. 40 "
Nyelvtani gyakorlókönyv Nagy Lászlótól a Népiskolák II. és III. IV. osztályai számára, ugyan ezekhez vezérkönyvek	20 és 32 kr.
Magyar olvasókönyv Gáspár Jánostól a Népiskolák II. III. IV. V. és VI. oszt. számára. Vezérkönyv a Beszéd és értelem gyakorlatoikhoz Nagy Lászlótól	24 kr.
Rajzminták Szabó Endre és Tóth Tamástól	1 fr. —
Utmutató az elemi Rajzitanításhoz Maszák Hugótól	60 kr.
Írásbeli mozgatható betűk	70 kr.
Nyomatásbeli	60 kr.
ABC és Olvasókönyv a katolikus elemi iskolák számára	18 "
Első nyelvgyakorló és olvasókönyv a luth. el. isk. számára	27 "
Nemzeti kis ABC	12 "
Számolási Gyakorlókönyv, Népiskolák számára	25 "

Számtan a Népiskolákban Brassai S. I.	40 kr.
Számvetés " Példatár " II.	16 "
A Földrajz elemei Herczeg Sándortól	20 "
Első oktatás a Földrajzban Erdődi Jánostól	25 "
Kis biblia Szász Károlytól	25 "
Magyarország Története Rajcsányitól	30 "
Szépírásminta magyar	10 "
" német	12 "
Az illem és tisztesség arany szabályai	25 "
Rendszeres utasítás a szép és gyors írás 3, — legfelyebb 4 hó alatti elsajátítására Fiedler Tamástól	50 "
Európa kézi abrossza	25 "
Az Osztrák-Magyar Monarohia kézi abrossza	25 "
a Magyar Korona országai kézi abrossza	25 "
Továbbá ugyan csak fennirtaknál kapható:	
Föld és Természetrájz Jánosi Ferencz ol	40 "
O- és Uj- Szövetségi Szt.-Történetek Éltés Károlytól	80 "
Egri elemi Káté	8 "
" Kis	18 "
" Közép	32 "
" Nagy	50 "
Bibliai Történet kisebb Roder Alajostól	23 "
" nagyobb	60 "
Számtan Császár Károlytól I.	60 "
Népszerű Természettan Orbán Józseftől	60 "
Önsegély, Orvosi tanácsadó Dr. Ernst L.-tól	2 f. —
Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber von Dr. L.-Ernst	2 f. —
Magyar német és Német M. Zzebszotár Bullagitól egybe kötve börsarokkal	2 frt. —
Napkeleti virágfüzér diszes kiállításban	50 "

Ezen kívül nagy raktára a felsőbb iskolai könyveknek, a netalán hiányzó iskolai vagy más bárminemű irodalmi termékek gyorsan és eredeti árban beszereztenek. Dus raktára minden az iskolákban szükségelt cikkeknek Író,- Papir és Rajzszerkeknek a legjutányosabb szabott áron. — Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöletnek. Végre pedig —

K Ö N Y V N Y O M D Á N K

elvállal minden nemű nyomtatványokat szintén a legjutányosabb árak mellett,